

1 OCTOBER 1925.

AFLEVERING 6.



NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER JAAR f 6.50.

DE NEDERLANDSCHE DUIKERS EN ALKEN.

IN een ander orgaan heb ik er de aandacht al eens op gevestigd, dat het determineren van de Nederlandsche vogelsoorten op veel eenvoudiger wijze kan geschieden dan volgens de methoden aangegeven in verschillende werkjes, die de laatste jaren op dit gebied verschenen zijn.

Hoofdzaak in de determineerboekjes is kleur van het vederkleed en aangezien deze, al naar gelang van sexe, leeftijd en jaargetijde, dikwijls sterk aan veranderingen onderhevig is, zoodat de arbeid dus erg omslachtig wordt, heb ik getracht de kleur zoo goed als geheel te elimineeren en absoluut constante kenmerken voor de verschillende soorten te vinden, die dan ook onder alle omstandigheden gelijk blijven.

Met snavelvorm en snavelafmeting, nu en dan de vorm van de pooten en een enkele maal een vleugelmaat, komt men bij de meeste vogelsoorten een heel eind. Ten eerste verdient het evenwel aanbeveling, wanneer over een zekeren vorm gesproken wordt, een eenvoudige schets in natuurlijke grootte aan de beschrijving toe te voegen. Aanschouwelijk maken van het geschrevene verlicht het werk belangrijk.

Voor de groep der Nederlandsche Anatidae is het mij reeds gelukt een determineertabel volgens dit systeem samen te stellen (Clubbericht Ned. Vogelkundigen 1925). De tweede groep dan, waarop ik de methode zou willen toepassen, is die van de Nederlandsche duikers, alken en zeekoeten, die ik vanwege de vele punten van overeenkomst liever in één groote orde onderbreng dan zooals tegenwoordig gebruikelijk is in twee.

De gecombineerde groep dan omvat drie familiën: 1. de futen (zoetwaterduikers), 2. de zeeduikers en 3. de alken, zeekoeten en papegaaiduikers.

In uiterlijk hebben ze o.a. alle drie het zeer in het ooglopende kenmerk gemeen, dat de pooten ver achter aan het lichaam geplaatst staan. Ze verlaten als het ware den romp bijna ter hoogte van den staart, voorzoover ze tenminste een staart hebben, want één van de drie familiën stelt zich in plaats daarvan tevreden met een kort pluimpje.

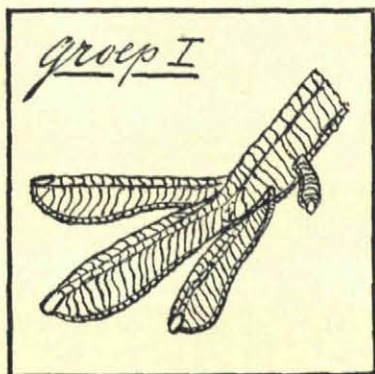
Genoemde drie familiën zijn onderling scherp gescheiden.

Bij de eerste, die der futen, zijn de teenen, in plaats van verbonden door zwemvliezen, door breede lobben omgeven. De vertegenwoordigers van de tweede, de zeeduikers, hebben de drie voorteenen door zwemvliezen verbonden, terwijl een achterteen *aanwezig* is. De leden der derde familie, die der alken en zeekoeten, hebben evenzeer teenen met volslagen zwemvliezen, doch de achterteen *ontbreekt*.

Ziedaar van iedere familie slechts één eigenschap, voldoende om deze onderling scherp te onderscheiden. (Zie de 3 afbeeldingen.)

In drie verschillende rubrieken worden dus de soorten verder behandeld en wel: de futen met vijf, de zeeduikers met drie en de alken met zes soorten.

Alvorens daarmede verder te gaan volledigheidshalve nog een paar andere kenmerken van de genoemde familiën en enkele bijzonderheden van de vertegenwoordigers in het algemeen.



Poot van Fuut.

1. De futensoorten zijn behalve door de ver achterwaarts geplaatste, zijdelings platgedrukte pooten met gelobde teenen, welke van platte nagels voorzien zijn, gekenmerkt door het *donspluimpje*, dat in de plaats van een staart treedt. Ze hebben alle een witte satijnglanzende onderzijde en een donkergekleurd bovenlichaam. In den paartijd zijn beide sexen gekroond met een sierlijken hoofdtooi, samengesteld uit fraaigekleurde verlengde veeren van zij- en bovenkop. (De kleinste soort, de dodaars, maakt hierop slechts een uitzondering). Kenmerkend voor

deze familie is vervolgens een naakte streep van het oog naar den mondhoek. Zooals bij alle duikersoorten zijn de vleugels vrij gebrekkig ontwikkeld. De futen zijn voornamelijk bewoners van stilstaand water. In meren, poelen en plassen

huizen ze gedurende het warme jaargetijde, doch verlaten deze in het najaar voor den trek naar het Zuiden. Men treft ze dan op de groote rivieren en ook langs de zeekust aan. Verschillende blijven den winter over. Ze stonden voorheen bloot aan ijverige vervolging vanwege hun huid, die voor bontwerk zeer in trek was. Wettelijke bepalingen hebben hier thans een einde aan gemaakt.

De futen zijn uitmuntende zwemmers en duikers, op het land kunnen ze zich ternauwernood voortbewegen, vliegen doen ze alleen als het hoog noodzakelijk is en dan blijkt, dat ze ondanks hun matig ontwikkelde vliegorganen toch nog vrijwat in de lucht presteeren kunnen. Ze maken alle hun nest op het water. Een samenraapsel van half vergane waterplanten vormt de ligplaats voor de eieren.

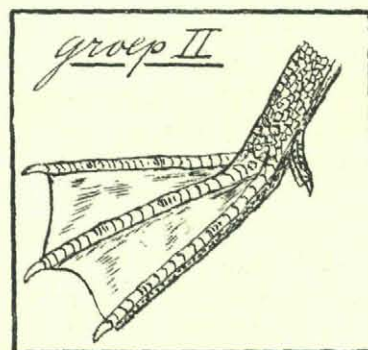
Gaat de broedende vogel het nest verlaten, dan zal ze nimmer vergeten eerst met behulp van enkele losse stengels en bladeren het legsel aan het oog van eventueele eierroovers te onttrekken.

De jongen van het futengeslacht hebben een eigenaardig gestreept uiterlijk en worden reeds kort na de geboorte door de moederfuit mede op den rug genomen op haar zwemtochten. Duikt het moederdier onder, dan welft ze de schouderveeren en een gedeelte van de vleugels over de jongen, zoodat het kroost onder weg niet kan worden verloren.

II. Van de zeeduikers merken we in Nederland veel minder. Het zijn echte zoutwaterbewoners uit hoog noordelijke gewesten. De sterk zijdelings platgedrukte pooten met drie gewervelde voorteen en een achtereen, zijn evenals bij de futen, geheel achter aan het lichaam geplaatst. Het witte onderlichaam mist den zilvergans, die zoo duidelijk bij de futen te voorschijn treedt. De bovenzijde is donker, somtijds met lichte stippels of vlekken en de staart, alhoewel kort, is toch samengesteld uit 16—20 volslagen staartpennen.

Het prachtkleed vertoont in den regel een opvallende rugteekening van zwart met wit. Een sierlijke kuif, zooals de futen die in voorjaar en zomer hebben, ontbreekt bij de zeeduikers. Trouwens in dien tijd van het jaar is men maar zelden in de gelegenheid een zeeduiiker onder oogen te krijgen. Het zijn hoofdzakelijk wintergasten, die in ons land vooral na zware N.W. stormen in de buurt van het zeestrand verschijnen, maar toch ook somtijds meer landwaarts in gedreven worden.

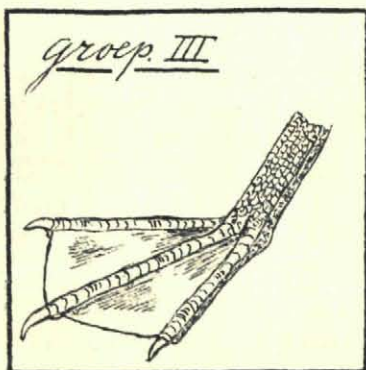
In zwemmen en duiken zijn het meesters, vliegen kunnen ze vrij goed, doch vermijden het zooveel mogelijk. Op het land zijn ze al even onbeholpen als de futen en komen daar alleen, om hun broedplichten te vervullen. In tegenstelling n.l. met de vorige familie bouwen ze hun nest op het droge, meestal langs de oevers van binnenwateren. Vertegenwoordigers van deze familie treft men dik-



Poot van Zeeduiiker.

wijls aan op het strand, veelal dood of in uitgeputten toestand (tegenwoordig vaak olieslachtoffers).

III. *De alken*, waartoe ook behooren de zeekoeten en de papegaaiduikers, zijn evenals de zeeduikers eigenlijk exoten. Vooral 's winters na stormen ontmoet men ze langs onze kusten, dikwijls ook in zieken toestand. Talloos zijn onder de alken en zeekoeten de slachtoffers der teer- en olievelden. In uiterlijk vertoonen ze nogal overeenkomst met de soorten uit de vorige familie. De gezwemvliesde pooten hebben echter nooit meer dan 3 teenen, zijn relatief minder ontwikkeld, niet zoo sterk zijdelings samengedrukt en minder achterwaarts geplaatst. Ze hebben een minder gerekten lichaamsbouw en vallen nooit op door een bijzonder fraai zomerkleed, terwijl een kuif steeds ontbreekt. De kleuren van het veder-



Poot van Alk.

kleed zijn vrij eenvoudig, de onderzijde wit (zonder zilvergans) het bovenlichaam donkerbruin tot zwart. De korte staart is normaal ontwikkeld, de vleugels zijn kort. In levenswijze wijken ze vooral van de leden der beide vorige families af, doordat ze in koloniën van somtijds duizenden broeden in rotscholen of tegen de steile rotskusten van Gr. Brittannië en verder in heel Noordelijk Europa (voor- zoover betreft ons werelddeel).

Ook deze familie is weer samengesteld uit vogels, die alleen het water verlaten om voor de voortplanting zorg te dragen. Ze naderen langzamerhand de pinguïns (bedienen zich b.v. even als deze bij het duiken van de vleugels). Hun voedsel bestaat voornamelijk uit visch en kleine zeediertjes.

Na opsomming van deze algemeene eigenschappen kunnen we overgaan tot beschouwing van iedere soort afzonderlijk. Men raadplege hierbij de afbeeldingen. De koppen zijn alle in natuurlijke grootte voorgesteld, meerendeels naar exemplaren uit mijn collectie. Terwille van de uniformiteit teekende ik alle koppen, zooals die er in het winterkleed uitzien, immers verreweg de meeste soorten verschijnen bij ons te lande slechts gedurende het koude jaargetijde. Aangezien men voor de determineering alleen den snavel behoeft te beschouwen, doet het er trouwens weinig toe, hoe de rest van den kop er uit ziet.

Wanneer gesproken wordt van snavellengte, wordt daaronder verstaan de afstand (in rechte lijn gemeten) tusschen uiterste puntje van den snavel en het begin der bevedering op den rug van den snavel (m. a. w. het begin der voorhoofd-bevedering).

Heeft men met behulp van de afbeeldingen de soort bepaald, dan kan men gemakkelijk controleeren, of de determineering juist is geweest door vervolgens na te gaan, of ook de andere specifieke eigenschappen, behorende bij die soort,

uitkomen. Deze worden n.l. aan het einde van dit artikel voor iedere species afzonderlijk opgenoemd.

I. Tot de futen, dat zijn dus de duikers met de gelobde teenen behooren 5 inheemsche soorten:

De dodaars, ook wel genaamd hagelzakje, is de kleinste van het vijftal. Dit vogeltje, dat 's winters op de bovenzijde hazelbruin gekleurd is, ('s zomers zwart-bruin) is gemakkelijk te herkennen aan den korten snavel (19—21) en het gemis aan wit op den samengevouwen vleugel. Spreidt men de slagpennen uit, dan treedt wel degelijk eenig wit te voorschijn.

De twee volgende soorten, die een stuk grooter zijn: *de kuifduiker* en *de geoorde fuut*, vertoonen duidelijk een smallen witten spiegel op den vleugel, ook in samengevouwen toestand. De snavel is altijd grooter van afmeting dan die van de dodaars (n.l. 22—24) en de bovenzijde van het lichaam is steeds zeer donker van tint (op zwart af).

Dit tweetal vertoont in winterkleed onderling buitengewoon veel overeenkomst. De snavel geeft echter dadelijk uitsluitsel: terwijl die van den kuifduiker recht is, vertoont de bovensnavel van den geoorde fuut altijd een min of meer uitgeholde profiellijn (zie afbeelding).

Dan *de roodhalsfuut* met een aanmerkelijk langeren snavel (32—37) en ten slotte *de gewone fuut*, wiens snavel in lengte het record dezer familie slaat (43—50). Verwarring tusschen deze twee zal dus niet gemakkelijk plaats hebben, te minder, omdat de roodhalsfuut nooit, zooals de gewone, een zuiver witte keel en voorhals heeft.

II. Vervolgens de familie der zeeduikers, met zwemvliespooten, voorzien van achtereen:

De roodkeelduiker, die alleen in het zomerkleed zijn naam eer aan doet, is steeds kenbaar aan den zwakken eenigszins concaven snavel. In het winterkleed (practisch het eenige kleed, waarin men de zeeduikers h. t. l. aantreft) bovendien aan de sterk witgestippelde bovendeelen.

De parelduiker vertoont in tegenstelling daarmee 's winters slechts hier en daar op den rug een duidelijke meest vierkante witte vlek (of de rug is egaal donker van kleur), doch vooral weer door den krachtigen rechten snavel onderscheidt men deze duikersoort van de vorige.

Nummer drie, *de ijsduiker* vertoont in kleur en uiterlijk dikwijls een treffende gelijkenis met den parelduiker. Evenwel de afmetingen van den parelduiker worden steeds beduidend overtroffen door die van zijn dubbelganger. Zeer in het ooglopend is vooral het verschil in hoogte van den snavel, gemeten achter het neusgat. Bij den parelduiker is deze altijd minder, bij den ijsduiker steeds meer dan 20 mM.

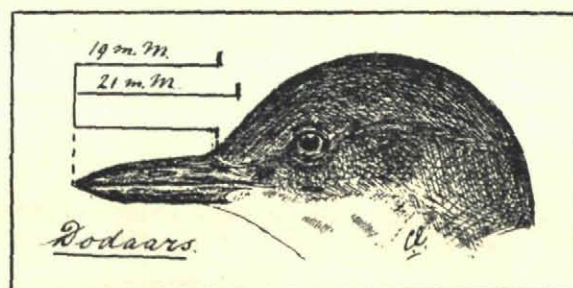
III. Eindelijk de derde familie, die der alken, met de gezwemvliesde pooten zonder achtereen:

De kleine alk is door haar geringe afmetingen (slechts weinig grooter dan een spreeuw) met geen enkelen anderen duiker te verwisselen. Ook het kleine stompe snaveltje (14—17) onderscheidt haar onmiddellijk van de rest. Dan volgen twee met een zeer hoogen, op zij sterk platgedrukten snavel: de gewone alk en de papegaaiduiker (zie afbeelding). Indien men bij dit tweetal niet verder wil ingaan op het verschil in snavelvorm, dan kan de kleur van de pooten steeds een doorslag geven: de poot van de alk is n.l. zeer donker, die van den papegaaiduiker geelachtig tot rood.

Tot slot de twee zeekoeten, beide met een gestrekten puntigen snavel, welke bij de gewone zeekoet een lengte bereikt van 39—49 en bij de zwarte zeekoet nimmer de 33 overtreft.

Veel duidelijker is het verschil van de vleugels: de gewone zeekoet heeft vleugels, die op de buitenvlakte ongeveer geheel zwart zijn, bij de zwarte zeekoet vertoonen de vleugels uitwendig een groot wit veld.

I. FAMILIE FUTEN.



1. Dodaars: Snavellengte 19—21 mm. Op saamgevochten vleugel geen witte spiegel te zien.

1. *Dodaars* (*Podiceps fluviatilis*).

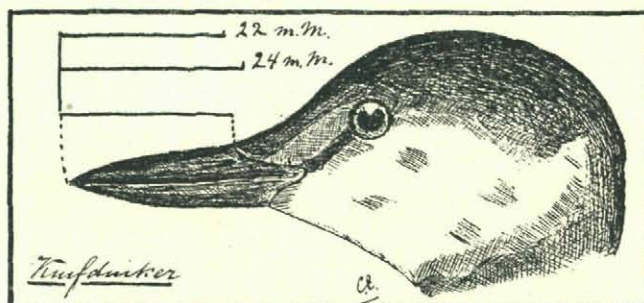
Andere Hollandsche benamingen: Hagelzakje, Kleine fuut, Kleine duiker, Veld-duiker, Kleine aalduiker, Earsfütteler.

Fr.: Grêbe castagneux. D.: Zwergsteiszfusz. Eng.: Little grebe.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte: 88—104 (altijd kleiner dan 110). Snavellengte: 19—21. Geen witte spiegel bij samengevouwen vleugel. Rug bruin ('s zomers zwartbruin). De eenige fuut, die 's zomers ongekuifd is.

Voorkomen: Algemeen in Midden-Europa, ook in ons land een zeer gewoon duikertje, broedt in meren, poelen, plassen, zelfs in slooten (altijd in stilstaand water).

Voor al in het najaar krijgt men ze veel te zien, dikwijls meerdere bij elkaar. Een groot gedeelte overwintert. Ze komen dan wel tot in de havens en grachten der steden. Een paar jaar geleden verdwaalde zelfs een exemplaar in het clubhuis van de roei- en zeilvereniging te Dordrecht.



2. Kuifduiker: Snavel recht. Snavellengte 22—24 mM.
Op saamgevouwen vleugel wel witte spiegel zichtbaar.

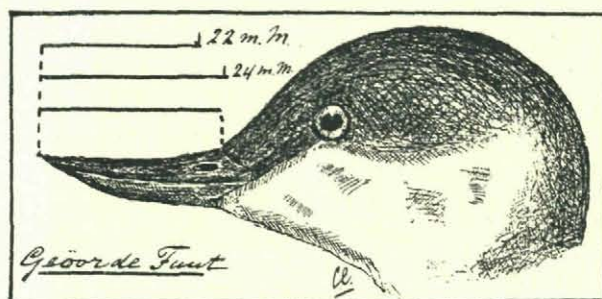
2. *Kuifduiker* (*Podiceps auritus*).

Andere Hollandsche benamingen: Kleine Zanddrijver, Tufduker.

Fr.: Grèbe cornu. D.: Ohrensteiszfusz. Eng.: Horned grebe.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte: 127—145 (altijd grooter dan 120). Snavellengte: 22—24. Snavel geheel recht. Op den vleugel een smalle witte spiegel. Rug zwartachtig. Karakteristiek in het winterkleed is een grauwwitte vlek tusschen snavelwortel en oog. (Zie afbeelding.)

Voorkomen: Deze duikersoort is over Europa, Azië en Amerika verspreid en verschijnt ook nu en dan in ons land, aan zee zoowel als op de binnenwateren, echter zoo goed als alleen in het koude jaargetijde. Exemplaren in zomerkleed zijn dan ook zeer schaars. Het broeden werd binnen onze grenzen een hoogst enkele maal geconstateerd. (Vlijmen 1888.) Het eigenlijke gebied daarvoor ligt in Noord-Europa.



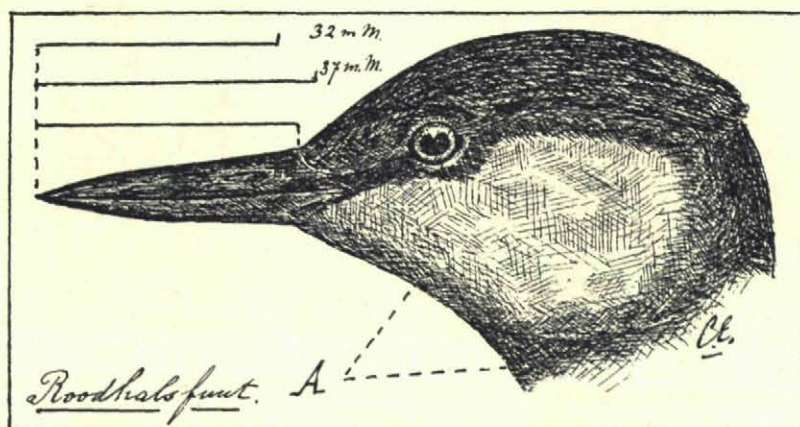
3. Geörde fuut: Snavel iets oplopend, snavellengte 22—24 mM.
Op saamgevouwen vleugel wel witte spiegel zichtbaar.

3. *Geörde fuut* (*Podiceps nigricollis*).

Fr.: Grèbe à cou noir. D.: Schwarzhalsteiszfusz. Eng.: Black-necked grebe.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte 130—147 (altijd grooter dan 120). Snavellengte 22—24. Snavel eenigszins opwaarts gebogen. Op den vleugel een smalle witte spiegel. Rug zwartachtig.

Voorkomen: Wordt vooral in Zuid-Europa en Centraal Azië broedende aangetroffen, verschijnt in ons land hoofdzakelijk gedurende het koude seizoen, doch heeft zich in de laatste jaren ook hier en daar als broedvogel gevestigd (1917 bij Nijmegen en sinds 1918 op de Ankeveense plassen en ook bij Leersum in de provincie Utrecht). De geoorde fuut moet toch m. i. in Nederland als een vrij zeldzame verschijning beschouwd worden. Gedurende een twintigjarige verzamelperiode ontving ik slechts 3 stuks dezer soort voor mijn collectie, o.a. 2 mannetjes in prachtkleed, tegelijk geschoten aan de Hoornsche Hop in Mei 1912.



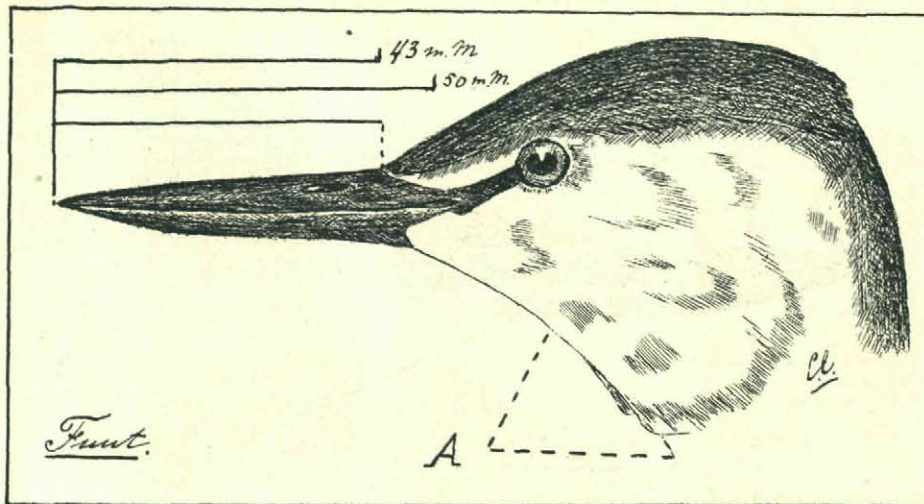
4. Roodhalsfuut: Snavelengte 32—37 mm.; keel en voorhals (A) nooit zuiver wit.

4. *Roodhalsfuut* (*Podiceps griseigena*).

Fr.: Grèbe jougris. D.: Rothalssteiszfusz. Eng.: Red-necked grebe.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte 155—190 (altijd groter dan 150). Snavelengte 32—37. Ondersnavel aan den wortel geel of oranje. Keel en voorhals nooit zuiver wit. Geen witte wenkbrauwstreek.

Voorkomen: Deze soort is als broedvogel verspreid over geheel Europa en West-Azië. Behoort, voorzoover ons land betreft, tot de zeldzaamste der 5 futensoorten. Verschijnt slechts nu en dan binnen onze grenzen en wel hoofdzakelijk in najaar en winter. Bewijsmateriaal voor het broeden hier te lande is niet aanwezig. Met absolute zekerheid evenwel is door mij persoonlijk het broeden in ons land vastgesteld. In Mei 1918 nam ik in een van de vestinggrachten te den Brielle van zeer nabij een zwemmend paartje waar, dat toen volgens mijn overtuiging reeds druk aanstalten maakte om te gaan broeden en een paar maanden later smaakte ik inderdaad het genoegen, niet ver van de plaats, waar de ouden eerst door mij waren opgemerkt, 4 nog onvolwassen jongen van den roodhalsfuut te zien rondzwemmen, die in uiterlijk zeer opvallend verschilden van de gewone futenkuikens, waarvan als vergelijkingsmateriaal toevallig eveneens enkele exemplaren in genoemde vestinggracht aanwezig waren. (Clubbericht Ned. Vogelk. 1918.)



5. Fuut: Snavellengte 43—50 mm.; keel en voorhals (A) altijd zuiver wit.

5. *Fuut* (*Podiceps cristatus*).

Andere Hollandsche benamingen: Zandreiger, Loem, Bonte visscher, Pronk-vogel, Satijnvogel, Keizer, Kroonduiker, Aalduiker, Glint, Haerringslijnder. Fr.: Grêbe huppé. D.: Haubensteiszfusz. Eng.: Great crested grebe.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte 170—200 (altijd grooter dan 150). Snavellengte 43—50. Ondersnavel aan den wortel rood of rose. In winterkleed witte wenkbrauwstreek. Keel en halsonderzijde altijd wit.

Voorkomen: Azië, Centraal- en Zuid-Europa. Is een geregelde broedvogel in Nederland. Men treft ze in den broedtijd aan in poelen en plassen met veel rietbegroeiing. Algemeen is de fuut nergens en het aantal neemt geleidelijk af, evenredig met de droogmaking der groote plassen. 's Winters ontmoet men ze ook aan zee en op de groote rivieren.

II. FAMILIE ZEEDUIKERS.

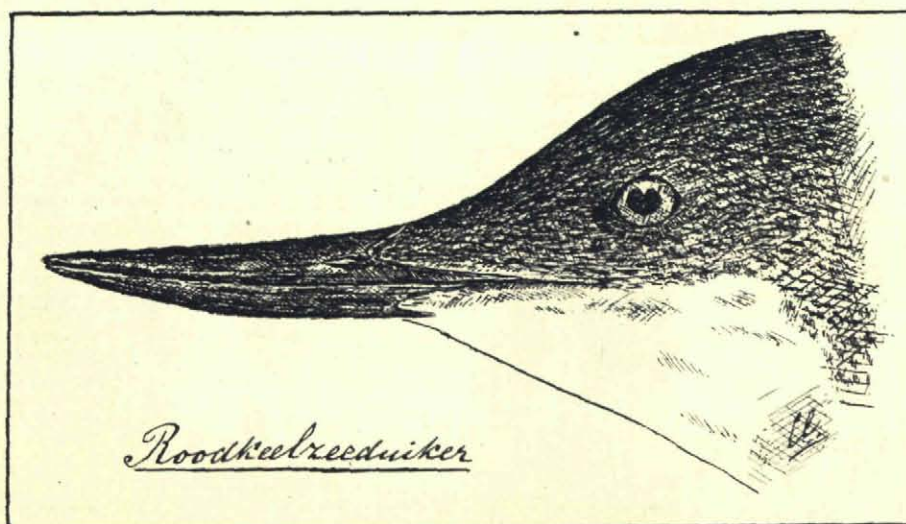
6. *Roodkeelzeeduiker* (*Colymbus septentrionalis*).

Andere Hollandsche benamingen: Roodhalzige zeeduiker, Hannie.

Fr.: Plongeon catmarin. D.: Nordseetaucher. Eng.: Red-throated diver.

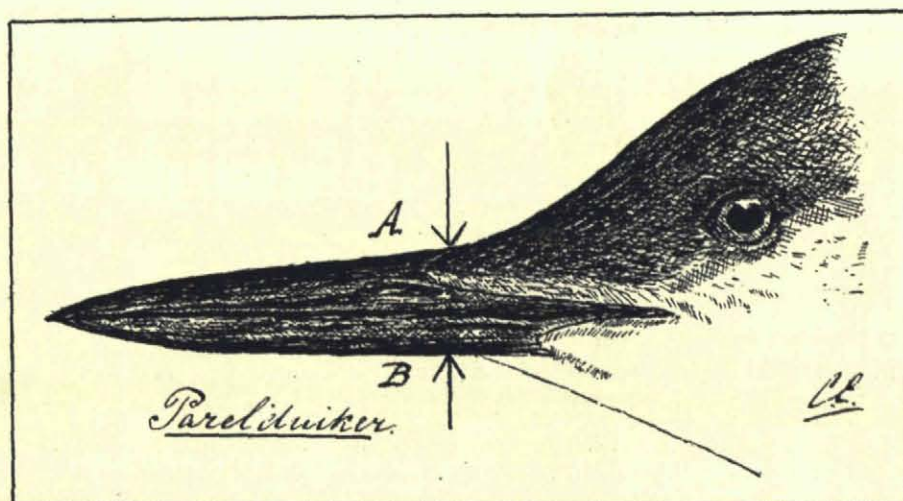
Bijzondere kenmerken: Vleugellengte 255—300. Snavellengte 44—58. De snavel geeft den indruk iets naar boven te zijn gebogen, doordat bovenrand bovensnavel geheel recht is en de onderrand van den ondersnavel een lichte opwaartsche kromming vertoont. In het zomerkleed, dat we in ons land zelden te zien krijgen, is zeer karakteristiek de rossig gekleurde keelstreek. In het winterkleed vormen de licht gespikkelde bovendeele een goed punt van verschil met de volgende soort, die meestal op den rug hier en daar vierkante vlekken vertoont.

Voorkomen: Broedvogel uit het hoge Noorden (Zuidelijk tot Schotland). Komt in Nederland bijna alleen in het koude jaargetijde voor, is dan langs onze kusten niet zeldzaam, doch meermalen treft men hem ook meer landwaarts in. Zoo zijn in mijn collectie exemplaren aanwezig uit Utrecht, Nijmegen, Dordrecht en Alblasserdam. De



6. Roodkeelzeeduiker: Bovenrand van den bovensnavel geheel recht, onderrand van den ondersnavel een weinig oplopend, waardoor de geheele snavel den indruk maakt van opgebogen te zijn.

laatste jaren heb ik uitsluitend zeeduikers ontvangen, die aan de onderzijde bedekt waren met een dikke laag traan (zgn. olie vogels).



7. Parelduiker: Zoowel onder- als bovensnavel geleidelijk toeloopend naar de punt. De hoogte van den snavel A-B, gemeten vlak achter het neusgat, is kleiner dan 20 mM.

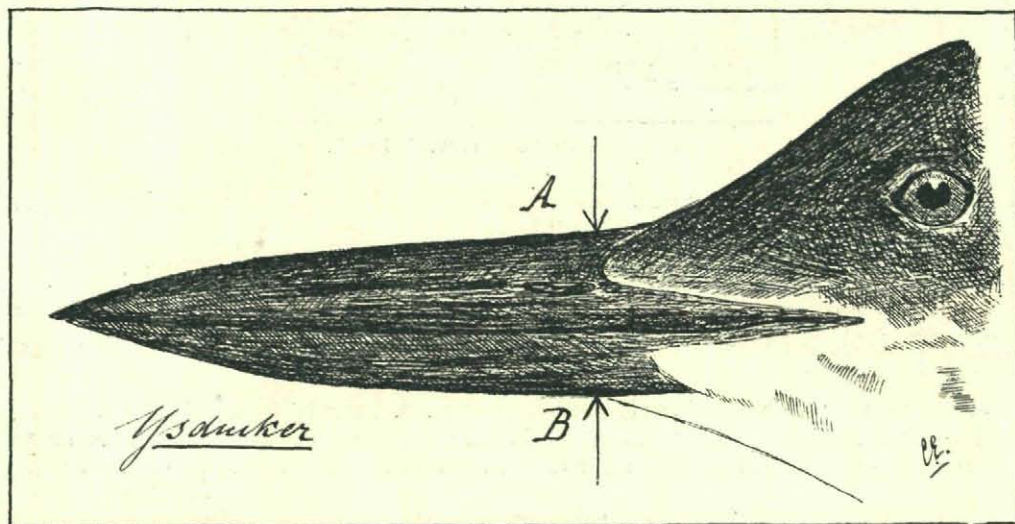
7. *Parelduiker* (*Colymbus arcticus*).

Fr.: Plongeon à gorge noire. D.: Polarseetaucher. Eng.: Black-throated diver.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte 261–334 (altijd kleiner dan 336). Snavellengte 44–68 (altijd kleiner dan 70). Snavelhoogte gemeten vlak achter het neusgat is altijd minder dan 20 mM. Zeer zwakke langsgroef op zij van boven- en onder-

snavel, in tegenstelling met de volgende soort, die beide groeven sterk ontwikkeld heeft. Bovendeelen donker, meestal met enkele duidelijke vierkante vlekken (in het zomerkleed zeer veel).

Voorkomen: Broedvogel van Noord-Azië en Noord-Europa (niet zuidelijker dan Schotland). Komt 's Winters in Nederland langs de kust voor, echter veel minder dan de vorige soort, behoort daarom tot de vrij zeldzame vogels, (slechts éénmaal ontving ik een exemplaar voor mijn collectie, uit Egmond). Men treft ze hier te lande bijna altijd aan in winterkleed.



8. IJssduiker: Zoowel onder- als bovenrand van den snavel geleidelijk toeloopt naar de punt. De hoogte van den snavel A-B, gemeten vlak achter het neusgat, is grooter dan 20 mM.

8. *IJssduiker* (*Colymbus glacialis*).

Andere Hollandsche benaming: Imbervogel.

Fr.: Plongeon imbrin. D.: Eisseetaucher. Eng.: Great northern diver.

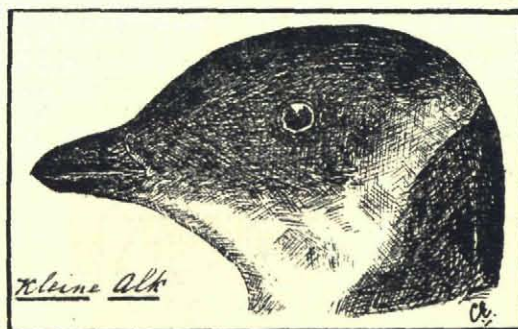
Bijzondere kenmerken: Vleugellengte 340—375 (altijd grooter dan 339). Snavellengte 70—86 (altijd grooter dan 69). Snavelhoogte, gemeten vlak achter het neusgat altijd grooter dan 20 mM.

Duidelijk zijn de langsgroeven op zij van den snavel, vooral die van den bovensnavel (lopende vanaf het neusgat naar voren) snavel grauwwaart.

Een subspecies, die buitengewoon veel overeenkomst heeft met den gewonen ijsduiker, de *Col. glacialis adamsi*, werd tot heden nimmer in Nederland aangetroffen, althans niet als zoodanig herkend, de kans evenwel, dat hij tot binnen onze grenzen verdwaalt, is zeer groot. Een opvallend kenmerk van deze ondersoort is de kleur van den snavel, die geelwit is, terwijl de voorhoofdbevedering reikt tot ter hoogte van het midden van het neusgat. Bij *C. glacialis* springt die bevedering niet zoover naar voren.

Voorkomen: Broedvogel uit het hooge Noorden (zuidelijk tot de Faroër). Komt zeldzaam in ons land voor. Exemplaren aanwezig in het Leidsch museum en Artis zijn bijna uitsluitend wintervogels. In de helft van de vorige eeuw werd eens een oud mannetje in volkomen kleed bemachtigd.

III. FAMILIE ALKEN.



9. Kleine Alk: Kort stomp snaveltje 14—17 mm.

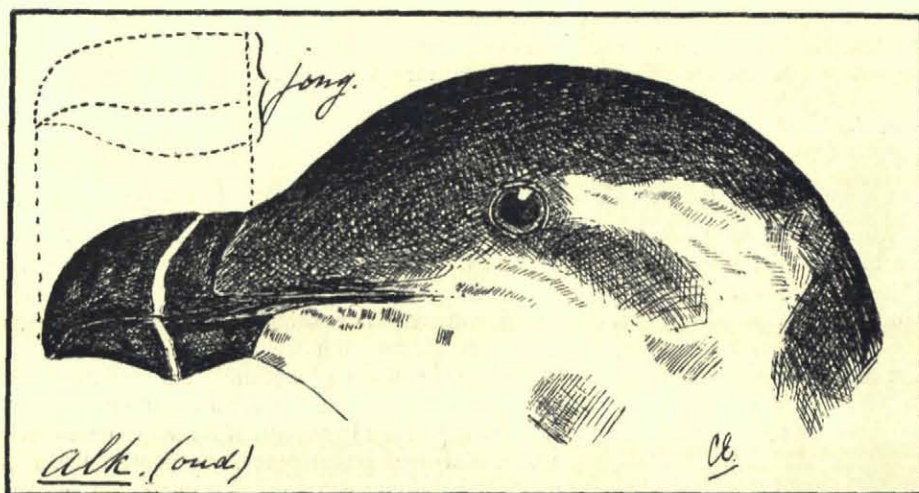
9. *Kleine Alk* (*Mergulus alle*).

Andere Hollandsche benaming: Rotsje.

Fr.: Mergule nain. D.: Kleiner Krabbentaucher. Eng.: Little auk.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte 120—140. snavelengte 14—17. Uitsluitend al te herkennen aan de geringe afmetingen. Witte langsstrepen op zij van de groote schouderveeren.

Voorkomen: Broedvogel van de arctische gewesten. Verschijnt geregeld 's winters langs onze kusten, behoort echter tot de vrij zeldzame vogels. Op mijn vele strandwandelingen, trof ik slechts éénmaal een exemplaar aan, hetgeen zich in mijn collectie bevindt.



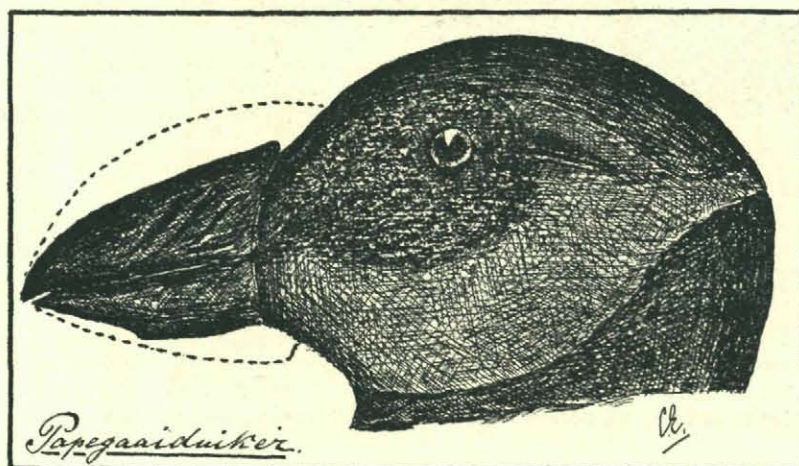
10. Alk: Hooge, zeer smalle snavel; bij oude vogels met witten band, bij jonge zonder. Ook is bij jonge dieren de hoogte geringer (stippellijn). Pooten altijd zwartachtig.

10. *Alk* (*Alca torda*).

Fr.: Pingouin commun. D.: Tordalk. Eng.: Razor-bill.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte 188—212. Snavellengte 32—37. Snavelhoogte 17—25. Hooge zeer platte glanzendzwarte snavel (ouden met witten dwarsband). Zwarte pooten. Staart wigvormig.

Voorkomen: Broedvogel van de rotsachtige kusten van geheel West- en Noord-Europa. Komt bij ons hoofdzakelijk 's winters aan de kust voor ('s zomers zelden). Algemeene vogel. Zeer vele olieslachtenoffers.



11. Papegaaiduiker: Hooge zeer smalle snavel (oude vogels stippellijn).
Pooten geelachtig tot rood.

11. *Papegaaiduiker* (*Fracula arctica*).

Andere Hollandsche benaming: Zeepapegaai.

Fr.: Macareuse moine. D.: Lund. Eng.: Puffin.

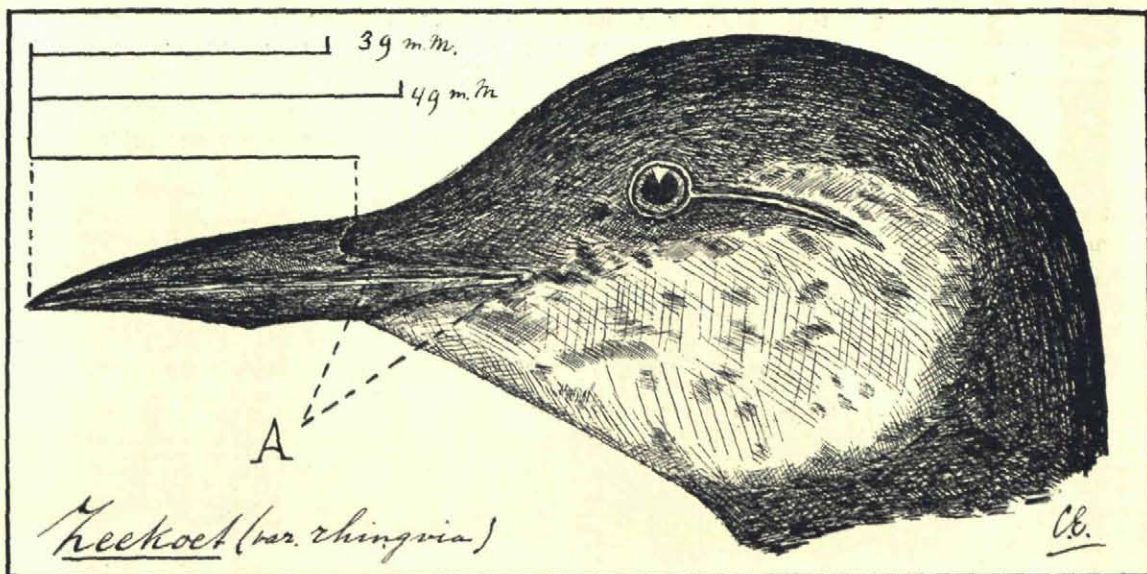
Bijzondere kenmerken: Vleugellengte: 165—183. Hooge zeer platte snavel, die nooit zwart is. Pooten geelbruin tot geelrood. Staart recht afgesneden.

Voorkomen: Broedvogel van de rotsachtige kusten van Westelijk en Noordelijk Europa. Nestelt in hopen. Komt 's winters langs onze kust voor (meest jonge exemplaren). Zomerwaarnemingen zijn zeldzaam. In ons land een niet algemeene maar toch geregeld voorkomende vogel. Op een strandwandeling van IJmuiden naar Zandvoort trof ik eens 4 doode exemplaren aan. Als eigenaardigheid kan ik mededeelen, dat één ervan geheel door kraaien gevild was. De nog geheel gave huid was zóó volledig van alle vleeschdeelen ontdaan, dat hij voor de verdere conserveering kant en klaar was.

12. *Zeekoet* (*Uria troile*).

Fr.: Guillemot à capuchon. D.: Trottellumme. Eng.: Common Guillemot.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte: 180—220. Snavellengte: 39—49. Rechte puntig toeloopende snavel. Staart recht afgesneden. Niet als subspecies doch als variëteit komt nu en dan voor: *Uria troile* (var. *rhingvia* of *hringvia*) in het Hollandsch genoemd: gebrilde zeekoet, dadelijk te herkennen aan een wit ringetje om het oog, dat naar achteren in een gebogen wit lijntje overgaat. (Zie afbeelding.)



12. Zeekoet: Gestrekte puntige snavel; 39—49 mm. Bovenhelft van den vleugel niet wit.
(Zwarte zeekoet: Gestrekte puntige snavel, 25—33 mm. Bovenhelft vleugel wit.)

Als subspecies wordt beschouwd *Uria brünnichii*, waarvan nooit met zekerheid exemplaren in ons land zijn waargenomen. De kans is echter groot, dat ze hier wel eens zullen voorkomen. Het eenige vrij duidelijke kenmerk is m.i. de gele onderrand van den bovensnavel, vanaf de mondhoek tot ter hoogte van het neusgat (A) en verder het feit, dat de snavel opvallend korter en hooger is dan die van *Uria troile*. De lengte bedraagt n.l. niet meer dan 3,4 cm. Andere onderscheidkenmerken, die in de standaardwerken voorkomen zijn m.i. zeer vaag, want ze bleken bijna alle ook van toepassing op sommige exemplaren van *Uria troile*, die in mijn collectie aanwezig zijn.

Voorkomen: Broedvogel van de rotsachtige kusten van West- en Noord-Europa; Algemeene wintergast langs onze kusten. Ik kan welhaast zeggen nimmer een strandwandeling in het koude jaargetijde te hebben gemaakt, zonder doode exemplaren van deze soort te hebben aangetroffen (de laatste jaren meestal olievogels).

13. Zwarte Zeekoet (*Cephus grylle*).

F. Guillemot à miroir blanc. D.: Gryll Teiste. Eng.: Black Guillemot.

Bijzondere kenmerken: Vleugellengte: 170—185. Snavellengte 25—33. Bovenvleugel (grootte en middelste vleugeldekveeren) wit. Pooten geelrood tot rood.

Voorkomen: Broedvogel van het Noordelijk deel der Atlantische Oceaan en de kusten van Noord Europa. In Nederland slechts drie keer een gaaf exemplaar aangetroffen. (12 December 1904 den Helder, coll. Artis; bovendien 16 Jan. 1911 en 14 Jan. 1913 — 2 ♀♀ Texel — Leidsch Museum.) Ik zelf vond op het strand te Hoek van Holland een halfvergānen rechtersvleugel van deze soort. (Aug. 1923.)

Dordrecht, Januari 1925.

Dr. C. EYKMAN.